

С ГРИЖА ЗА МЕТОДИЧЕСКАТА И ЛИНГВИСТИЧНАТА ПОДГОТОВКА НА УЧИТЕЛИТЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Кирил Димчев

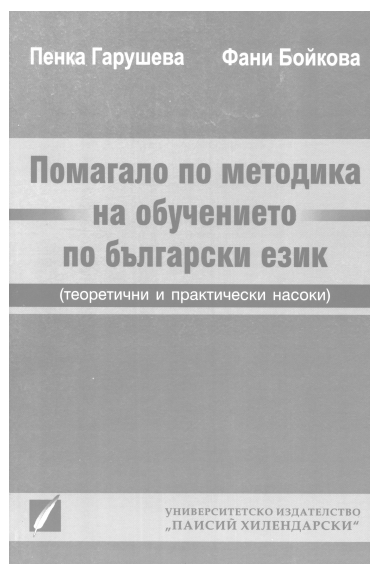
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Наскоро излезе от печат „Помагало по методика на обучението по български език (теоретични и практически насоки)“⁽¹⁾ с автори доц. д-р Пенка Гарушева и гл.ас. д-р Фани Бойкова, което запълва празнина в българската методическа литература.

Неговата *функционалност* произтича преди всичко от системното и задълбочено представяне на конкретни образователни и социокултурни феномени. Професионално е разкрит социокултурният контекст, в който функционираат занятията по български език като първи език. С успешното използване на съвременни постановки от методиката на обучението по български език се съдейства за информационното обогатяване на учители и студенти, като основа за техни търсения и иновационни решения в практиката.

С книгата се цели да се подпомогне повишаването на методическата компетентност на студентите и учителите; развиването и усъвършенстването на организационните, конструктивните и комуникативните им умения. Акцентът се поставя „върху овладяването на методи за самостоятелно методическо познание и самостоятелно методическо творчество“ (с.7).

Авторките разделят условно помагалото на две части, определени като *теоретикометодическа* и *практикоприложна*. В 290 страници те са съумели да изложат вижданията си по съществени въпроси на методологията и технологията на съвременното езиково образование.

В първата част *Теоретикометодически проблеми* (с. 12 – 167) се анализират същностни въпроси от организацията, реализирането и технологичната осигуреност на занятията по български език като първи език.

– В *Урокът по български език – средоточие на актуални проблеми на обучението* (с. 12 – 92) подробно и с вещина се представят съвременните изисквания към урока по български език – научност, функционалност, комуникативност, прагматичност.

Верен е погледът на методичките към целите и задачите на обучението по български език, както и към технологията за овладяване на учебното съдържание. Възгледите на П. Гарушева и Ф. Бойкова са изложени без крайности и увлечения, ненаатрапчиво, но убедително. Предлага се опитно проверена система от методически задачи, която има стойност както за теорията, така и за практиката. Полезна за учители и за студенти е детайлната разработка на проблеми, свързани с *използването на информационните и комуникационните технологии и на електронно обучение* в урока по български език (в т.ч. – варианти за прилагане на информационните технологии в урока, работа по създаване на презентации, правила за използването им и пр.)

Представянето на *интерактивните методи и техники* (с. 49 – 78) с примери от занятия по български език е сериозен принос и ще послужи както на студентите – бъдещи учители, така и на учители, отдавна завършили висшето си образование.

Прагматичността на урока по български език авторките свързват с разнообразна „*практикоприложна дейност*, без да се подценява усвояването на научна информация“ (с. 81). Подобаващо място е отделено на текста в урока по български език – представени са (макар и лаконично) прагматичните характеристики на текста, отношенията текст – дискурс; изискванията, с които е добре да се съобразява учителят при подбора на текстовете, и пр.

– *Уроците за овладяване на умения за създаване на писмени текстове* (с. 93 – 110) включва полезна за начеващите учители информация за четирите типа уроци, в които се изграждат и усъвършенстват умения от обучаваните за създаване на текстове в писмена форма – (1) урок за придобиване на знания за изучавания жанр; (2) урок, подготвящ създаването на текст; (3) урок за създаване на текст; (4) урок за подобряване на текста (анализ и редактиране). Значимостта на този раздел се определя и от факта, че начинаещите учители срещат затруднения при организацията и реализирането именно на тези уроци.

– В *Планиране на урока по български език* (с. 110 – 120), ориентирано предимно към студентите – бъдещи учители, се представя *модел* за планиране на урок по български език и примерен план-конспект на урок (представена е урочната тема *Фразеологични словосъчетания* – урок за нови знания).

– Прагматично ориентирани, с оглед на спецификата на занятията на студентите по методика на обучението по български език, са *методическите анализи на видовете уроци* (с. 120 – 162): урок за нови знания – *Предлози и съюзи. Същност*; урок за упражнение – *Предлози и съюзи. Употреба*; урок за обобщение – *Неизменяеми части на речта*; урок за преговор – *Изречение*; комбиниран урок – *Повествованието в текста*.

– Ролята на *речта на учителя в урока по български език* авторките извеждат от мисълта на Беньо Цонев – „Учителят по български език да бъде жива граматика за учениците си и с постоянното си говорене да им вражда вкус към хубав български език“ (с.162).

Теоретичните постановки в помагалото се подкрепят с *богат илюстративен материал от практиката* – фрагменти от уроци и система от полифункционални упражнения. Обосновават се идеи за развиване и усъвършенстване на комуникативноречевите умения на учениците.

Авторките показват, че познават детайлно *постиженията и слабостите*, допускани на занятията по български език. Анализът им е станал отправна точка в изграждането на цялостна методическа система.

Във **втората част** *Приложни аспекти* (с. 168 – 237) се предлагат интересни *методически задачи и казуси*, които преподавателите по методика на обучението по български език с успех могат да използват в занятията си със студентите – (1) задачи за методически анализ и интерпретация (свързани с целеполагането в урока, с усвояването на знания за езика и овладяването на комуникативноречевни умения; задачи, предполагащи интерпретация на становища за обучението по български език); (2) задачи за отстраняване на слабости на студенти и на ученици; (3) задачи, чрез които студентите се учат самостоятелно да конструират упражнения и да създават нагледни средства); (4) задачи за проверка и контрол – предлагат се десет варианта на тестове, с които в рамките на един учебен час се проверява равнището на постиженията и на слабостите в подготовката на студентите.

В **Литературата** (с. 238 – 243) са включени *70 заглавия* на български, руски и английски език. Особено нужни за учителите и за студентите ще са *тематичните библиографии*, включени в Приложение №8 (с. 283 – 290): Комуникативност, комуникативна компетентност, комуникативно ориентирано обучение, Информационно-комуникативни технологии и електронно обучение, подготовка и оформление на презентации, Преподаване и учене в уроците по български език, Интерактивни методи, Ученически писмени жанрове.

Сериозен опит за попълване на празноти при организиране на дейностите със студентите (независимо на занятията по коя методика) са **Приложенията** (с. 244 – 290): в синтезиран вид се представят жанровете *реферат, доклад, есе, план-конспект* (Приложение № 1); интерес представлява *пътеводителят за наблюдение на урок* (Приложение №3); с прагматична стойност е план-

конспектът от студентска практика – *Смислово единство на текста. Езиково-стилни грешки, нарушаващи смисловото единство на текста* (Приложение №5); включените в Приложение № 6 *ключове към част от методическите задачи* (в първата и във втората част на помагалото) са кратки методически коментари, ориентиращи студентите в механизмите, които включва работата по една задача.

Несъмнено **Помагалото по методика на обучението по български език (теоретични и практически насоки)** ще бъде ориентир в работата на учители, студенти и университетски преподаватели по методика на обучението по български език, тъй като:

- отразява богат преподавателски и изследователски опит;
- предлага система за организиране на практическите занятия със студентите по методика на обучението по български език;
- характеризира интерактивните методи, които в обучението по български език се отличават с голяма функционалност;
- обосновават се идеи за развиване на комуникативноречевите умения на обучаваните.

Приятно впечатление оставят **езиково-стилното богатство** на изложението и изисканият стил на методичките, което ще допринесе за развиване на езиковите способности на читателя.

БЕЛЕЖКИ

1. Гарушева, П и Ф.Бойкова 2014. *Помагало по методика на обучението по български език (теоретични и практически насоки)*, Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, 290 с.

WITH CARE ABOUT METHODOLOGICAL AND LINGUISTIC PREPARATION OF TEACHERS OF BULGARIAN LANGUAGE

✉ **Prof. Kiril Dimchev**
Faculty of Slavic studies
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: kirildimchev@abv.bg